

INTEGRAAL 2

AGENT '327

1969 - 1976

MARTIN
LODEWIJK

UITGEVERIJ

Eerste druk 2018

Tekst en tekeningen	Martin Lodewijk
Inkleuring	Studio Leonardo, Martin Lodewijk en Rob van der Nol
Lettering	Rudy Vrooman
Samenstelling en vormgeving	Rob van der Nol
Tekst dossier	Rob van Eijck

Met dank aan Henk Kuijpers, Stripcollectie, Bijzondere Collecties UvA (Jos van Waterschoot) en Arco van Os.

Illustratie pagina 4: Aankondiging Dossier Onderwater in Eppo 1976 nummer 19.

Deze uitgave is met de grootste zorgvuldigheid samengesteld. Er is naar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te doen gelden, kunnen zich wenden tot uitgeverij L.

Copyright © 2018 Martin Lodewijk c/o Uitgeverij L

www.uitgeverijL.nl

ISBN 978 90 8886 436 0 (REGULIERE EDITIE)

ISBN 978 90 8886 383 7 (LUXE EDITIE)

NUR 361

DE JAREN 1969 - 1976

In deze jaren breidde Martin Lodewijk zijn werkzaamheden op stripgebied sterk uit. Niet zozeer wat betreft de avonturen van Agent 327, die hij ondanks een langdurige onderbreking begin jaren zeventig gestaag voortzette, maar vooral door van een aantal andere strips de scenario's te gaan schrijven. En, niet te vergeten, door zich intensief te bemoeien met het opzetten en vormgeven van weekblad *Eppo*, de opvolger van *Pep* en *Sjors*.

Maar eerst bekijken we de belevenissen van Agent 327 in deze roerige jaren. Diens loopbaan kende in het begin van de jaren zeventig een carrièrebreuk. Hoe komt het dat Agent in deze periode tijdelijk met reces is gestuurd?

Na *Dossier Leeuwenkuil* stopte Martin Lodewijk voorlopig met de regelmatige productie van *Agent*-verhalen. Naast zijn stripwerk was hij steeds in de reclame blijven werken en daarin was veel meer te verdienen dan met stripmaken. Om toch strips te kunnen blijven tekenen vroeg Martin aan de toenmalige hoofdredacteur Frans Buissink, die Hetty Hagebeuk bij *Pep* had opgevolgd, een hoger bedrag per pagina, maar die kon of wilde dat niet betalen. Daarom zag Martin zich gedwongen de serie enkele jaren stil te leggen. Toen hij in 1974/1975 echter betrokken werd bij de fusie van de stripbladen *Pep* en *Sjors* tot *Eppo* en hij co-hoofdredacteur van het nieuwe tijdschrift werd, ontstonden er weer mogelijkheden voor nieuwe *Agent*-verhalen. In vrij hoog tempo verschenen er toen weer een tiental strips.

Wat scenarioschrijven betreft; Martin Lodewijk had veel meer ideeën voor verhalen dan hij zelf kon tekenen. Dus lag het voor de hand dat hij die ideeën aan andere tekenaars doorgaf, voor wie hij series opzette en scenario's schreef. Zoals daar zijn; Dino Attanasio, voor wie hij de zeer succesvolle reeks *Johnny Goodbye* ontwierp, en Daan Jippes, met wie hij *Twee voor thee* van *Bernard Voorzichtig* maakte, een stripalbum dat nog steeds geldt als een van de absolute hoogtepunten van het Nederlandse stripgebeuren. Maar ook zijn goede vriend Jan Kruis maakte graag gebruik van Martins schrijverscapaciteiten. In 1969 kreeg het weekblad *Sjors* een grondige facelift, waarbij tegelijk ook de inmiddels ouderwets geworden stripfiguren *Sjors* en *Sjimmie* op de schop werden genomen. Jan Kruis maakte er twee heel moderne jongetjes van, die eigentijdse avonturen gingen beleven.

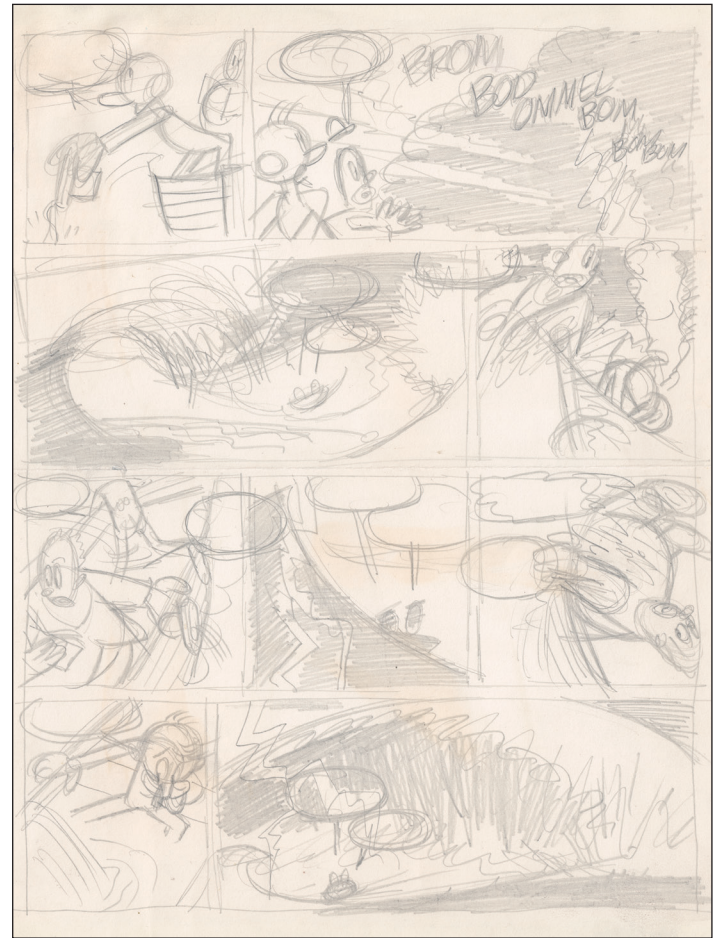
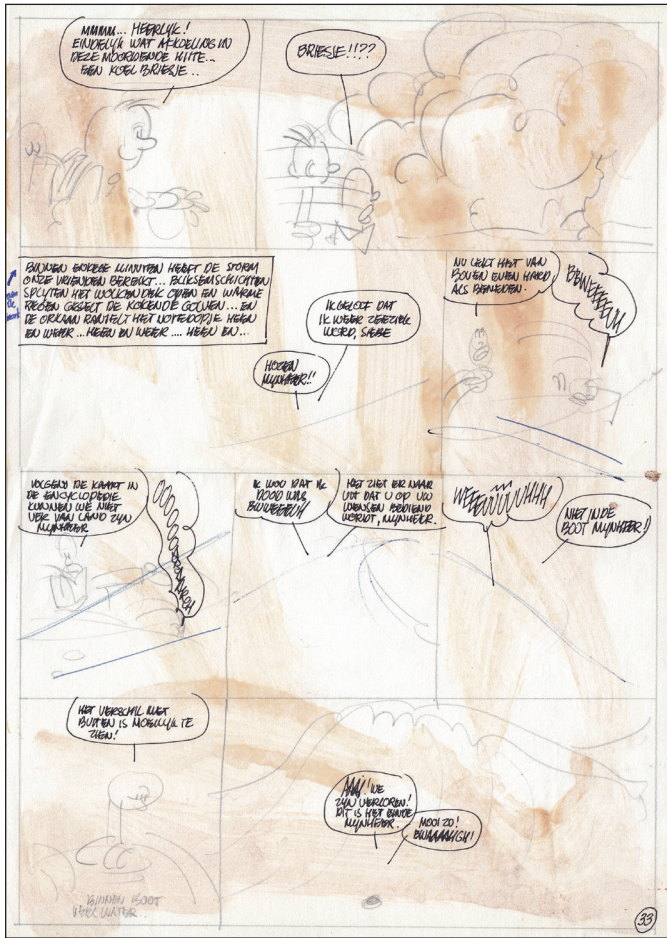
Toen Jan bezig was met zijn eerste *Sjors & Sjimmie*-verhaal, *Raadsels op Schiermeeuwenoog*, raakte hij verstrikt in het scenario en was het Martin Lodewijk die hem uit de problemen hielp. Het tweede verhaal van *Sjors & Sjimmie* werd vervolgens in zijn geheel door Martin geschreven. Dit was de eerste keer dat hij ging meewerken aan een stripreeks die al een heel lange loopbaan achter de rug had en tot het Nederlands cultuurofgoed was gaan behoren.

Een van zijn allereerste scenario's schreef Martin Lodewijk in het verlengde van zijn reclamewerk. Dat deed hij voor

Links: *Johnny Goodbye*.

Onder: Agent wil aandacht van zijn schepper.
Omslag van *Stripprofiel* 7 uit 1974.

Theo van den Boogaard, die eind jaren zestig bekendheid verwierf met zijn strips in *Hitweek* en *Aloha*, vooral met zijn controversiële, door de gevestigde orde als schokkend beschouwde strip *Ans en Hans krijgen de kans*, die insloeg als een bom. Martin kreeg in diezelfde tijd een reclameopdracht om een strip te maken voor het kledingbedrijf *Sturka*, voor een boekje dat klanten cadeau kregen. Maar omdat hij het daar zelf veel te druk voor had, speelde hij de opdracht door naar Theo van den Boogaard. Althans wat het tekenen betreft, want ontwerp en tekst van *Het Sturka* Mystery waren van Martin Lodewijk.

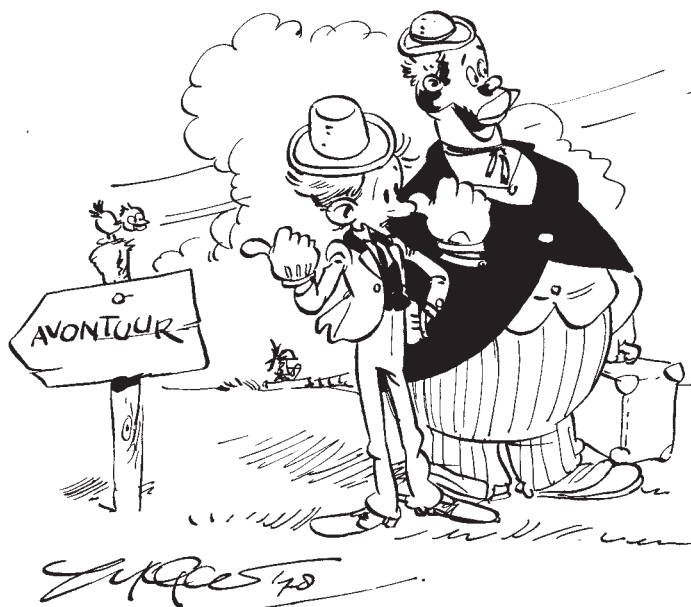
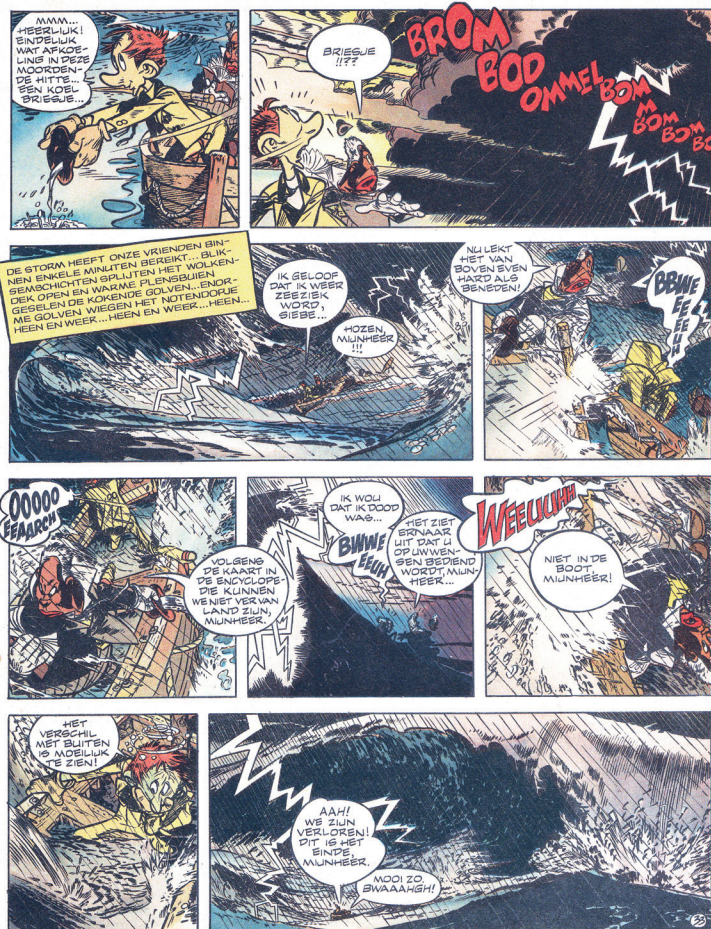
De eerste langlopende stripreeks die hij als scenarioschrijver ontwierp, was *Johnny Goodbye*, voor tekenaar Dino Attanasio. Zijn medewerking aan deze strip kwam bij toeval tot stand. Toen Attanasio zich bij *Pep* meldde met de vraag of hij een nieuwe strip voor het blad kon gaan tekenen, vroeg hoofdredacteur Peter Middeldorp hem een opzet te maken voor een serie die in de jaren dertig speelde. Attanasio stelde een synopsis op, tekende een paar pagina's en presenteerde die bij de *Pep*-redactie. Peter Middeldorp vond de tekeningen wel aardig, maar het verhaal beviel hem niet. Net op dat moment kwam Martin Lodewijk op de redactie langs, waarop hem gevraagd werd of hij een beter

scenario voor Dino Attanasio kon maken. En zo is *Johnny Goodbye* ontstaan, de strip over twee privédetectives in de roerige jaren dertig in de Verenigde Staten, de tijd van de drooglegging en van beruchte gangsters als Al Capone, een periode die duidelijk Lodewijks belangstelling geniet.

Martin Lodewijk leverde zijn scenario's voor Dino Attanasio in uitgebreide vorm aan. Hij maakte een lay-out, schetste de pagina en tekende de figuurtjes er in. Bovendien beschreef hij de handelingen nog eens vrij uitgebreid en zette de dialogen er naast. Attanasio was niet echt te spreken over deze uitgebreide instructies, maar omdat Martin Lodewijk vond dat zijn bedoelingen niet altijd goed uit de verf kwamen, hield hij toch vast aan deze uitputtende vorm van begeleiding. Zelf vindt hij dat hij voor de reeks *Johnny Goodbye* zijn beste verhalen heeft geschreven, met *Fiddles Paganini* aan kop. Het zijn scenario's die kloppen als een bus, het zijn net perfecte horloges die precies op tijd lopen.

Een paar keer gaf Martin Lodewijk het stokje door aan andere scenaristen, omdat Attanasio sneller tekende dan hij kon schrijven. Dus werden er ook *Johnny Goodbye*-scenario's geschreven door Patty Klein en Yves Duval.

Het schrijven van scenario's van *Johnny Goodbye* leidde tot weer een andere nieuwe strip: *Twee voor thee*, van Bernard

Boven: Bernard en Siebe op zoek naar een nieuw avontuur.

Links: Pagina uit *Twee voor thee*, scenario van Martin Lodewijk, schets van Daan Jippes en het uiteindelijke resultaat.

Voorzichtig, getekend door Daan Jippes, die in die tijd als vormgever en tekenaar op de *Pep*-redactie werkte. Ook voor Jippes leek het tekenen van een strip die in de roerige jaren dertig speelde wel een aantrekkelijk idee, dus bood hij aan het tekenwerk van *Johnny Goodbye* op zich te nemen. Maar omdat de redactie van *Pep* het werk van Attanasio zonder meer bruikbaar vond, ging *Johnny Goodbye* aan Daan Jippes voorbij. Maar Martin Lodewijk, die onder de indruk was van het grote talent van Jippes, kwam toen met een ander idee. In onderling overleg bedachten zij, op basis van het tv-programma *The Forsyte Saga*, de persoon van Bernard Voorzichtig, die in de tweede helft van de 19de eeuw de overzeese theeplantage van zijn familie gaat bezoeken. Voor Jippes maakte Martin Lodewijk zijn scenario's veel minder uitgebreid dan voor Attanasio: alleen een paginalay-out met daarin wat gekrabbelde schetsjes, waaraan Daan Jippes zich als eigenzinnig artiest lang niet altijd hield; maar dat vond Martin geen enkele probleem. Pas nadat de pagina's volledig getekend waren, schreef hij de uitgewerkte dialogen.

Jippes tekende uiteindelijk drie jaar aan het verhaal, voordat het in 1972 in *Pep* verscheen. Door vrijwel elke Nederlandse striptekenaar wordt het als een meesterwerk beschouwd, dat iedere potentiële tekenaar tot voorbeeld zou moeten dienen. Desondanks is een tweede verhaal nooit

gemaakt, hoewel er wel plannen in die richting bestonden. Het zou *Twee voor Tibet* gaan heten, maar dit verhaal is gestrand in een telefooncel in Londen. In die cel liet Martin Lodewijk zijn opschrijfboek liggen, waardoor hij niet alleen al zijn adressen en telefoonnummers kwijt was, maar ook de synopsis van het tweede *Bernard Voorzichtig*-verhaal.

Het is nooit meer goed gekomen met dit tweede verhaal, omdat het schrijven van deze strip op dat moment geen urgentie had. De druk was er niet echt meer, niet van de kant van Daan Jippes, die toen volop bezig was met allerlei dingen voor Disney, en niet van de kant van de *Pep*-redactie. Bovendien was het net de periode van de fusie van *Pep* en *Sjors* tot *Eppo*, waardoor ieders aandacht naar dit nieuwe blad uitging.

Voor dit nieuwe tijdschrift, *Eppo* dus, bedacht Martin Lodewijk zijn tweede langlopende succesvolle serie: *Storm*. Samen met tekenaar Don Lawrence ontwierp hij in 1975 de wereld waarin Storm zijn sciencefictionavonturen beleeft. Toch schreef hij de scenario's aanvankelijk niet zelf. Waarom dit zo was, bewaren we nog even voor de volgende keer. Informatie hierover staat in het derde deel van deze *Integrale* reeks, die de periode behandelt waarin hij dat wél ging doen.

WEEKBLAD

PEP

Nr. 32 9 aug. 1969

35 ct. p. w. Losse nrs. 45 ct. België 7 fr.

VOETBAL '68-'69

met DRIE
kampioenen

F.C. PEP
A.C. MILAN
F.C. AJAKKES

*AUTHENTIEK

EEN TIJDWIJZER, 1969-1976

Ook in de eerste helft van de jaren zeventig, toen *Agent 327* met enige regelmaat in *Pep* en vervolgens in *Eppo* verscheen, bleef Martin Lodewijk dicht bij de actualiteit van deze periode. Dus ook in de zes verhalen uit die jaren schemert de realiteit van toen met grote regelmaat door de belevenissen van *Agent 327* heen. En soms niet alleen in de schemering, maar in het volle zonlicht. Onderstaand een overzicht - waar nodig door Martin Lodewijk voorzien van persoonlijk commentaar - van actuele gebeurtenissen en personen, die nu deels in de vergetelheid zijn geraakt.

DOSSIER VOETBAL IS OORLOG, 1969

Dit korte verhaal staat volledig in het teken van de voetbalgekte die rond deze tijd zijn hoogtepunt bereikte, met overwinningen van Nederlandse clubs en het Nederlands elftal, die Nederland als voetballand op de wereldkaart zetten. In dit *Agent*-verhaal speelt Ajakkes tegen Dukla-Cacaras.

"Dukla Cacaras is naar aanleiding van Dukla Praag, daar werd toen tegen gevoetbald.

Het lied 'Geen woorden maar daden' is natuurlijk Feyenoord, maar ook 'De leeuw op voetbalschoenen' wordt hier gezongen. In de jaren veertig en vijftig werd tijdens de rust en na het eindsignaal van elk voetbalverslag van interlandwedstrijden op de radio door Alexander Pola samen met Jan de Cler een tijdens de wedstrijd geschreven verslag op rijm gezongen. Met als refrein "Hup Holland, hup! Laat de leeuw niet in z'n hempie staan.

Hup Holland, hup! Trek het beessie geen pantoffels aan. Hup Holland, hup! Laat je uit het veld niet slaan! Want de leeuw op voetbalschoenen kan de hele wereld aan." Die liedjes schreef ik dan op en die zaten weken lang in mijn

hoofd. Vooral bij Nederland-België, als we tegen de Rode Duivels speelden in de Hel van Deurne.

Hier wordt ook Kick Wilstra nog genoemd: "Weet je nog? Abe en Rijvers en Wilstra... oh nee... Wilkes". Ja, Faas Wilkes, dat was mijn favoriete voetballer. En Kick Wilstra, tja, ik heb het wel eens gelezen, maar het was mijn strip niet."

Rond 1970 waren vliegtuigkapingen schering en inslag, vooral met bestemming Cuba. En ook daar haakt Martin Lodewijk op in, met Harry Mulisch, die in die tijd zijn bewondering voor Fidel Castro niet onder stoelen of banken stak. Helaas voor Mulisch heeft de voetbalgekte ook bij de piloten dusdanig de overhand gekregen dat zijn poging tot kaping niet eens wordt opgemerkt.

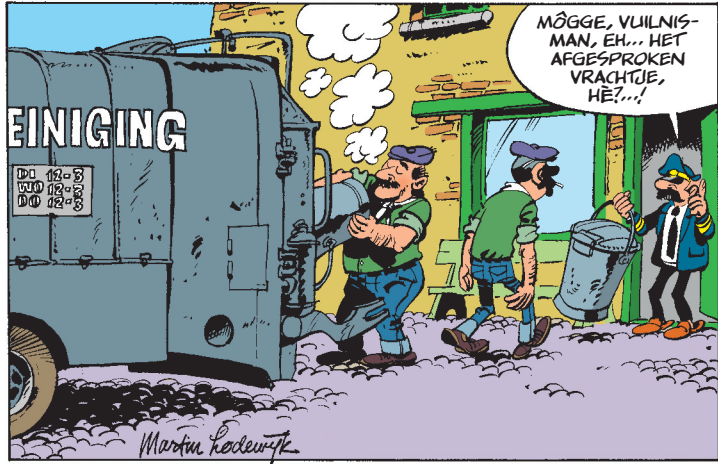

AGENT 327

AI Ai Ai!
 DAAR WAS IK ME TOCH BIJNA DE...
 EH... VUILNISMAN VER-
 GETEN...

OP EEN MOOIE ZOMER-
 MORGEN IN HET HOOFD-
 KWARTIER VAN DE NEDER-
 LANDSE GEHEIME DIENST...

MÖGGE, VUILNIS-
 MAN, EH... HET
 AFGESPROKEN
 VRACHTJE,
 HÉ?...!

Martin Ledewijk

POM POM
 POMPOMPE
 DIEPOM...

STOMMEL
 STUM
 ROM
 BOM

POEH... WAT
 'N GEWICHT... OEF...
 UNHH...

GRUTJES-NOG-AN-TOE...
 WAT 'N GEHEIM AGENT
 AL NIET MOET DOEN
 OM INCOGNITO OP Z'N
 KANTOOR TE KOMEN...

IK DACHT AL, WAAR BLIJFT
 DIE 327... JE HEBT ER TOCH WEL
 AAN GEDACHT DAT WE MET DE
 AJAKKES-SUPPORTERSCLUB
 DE WEDSTRIJD TEGEN DUKLA
 CACARAS ZOULDEN
 BIJWONEN...?

...JA, CHEF...
 IK WAS 'T
 VERGETEN...
 MAAR M'N
 AFSpraak...

OEPS!

NOU, DAN
 MAG JE WEL
 OPSCHieten...
 HET CHARTER-
 Vliegtuig NAAR
 COLUMBUELA
 WACHT NIET?!

...NOU... DAN ZAL
 DE MINISTER GEDULD
 MOETEN HEBBEN TOT
 NA DE WEDSTRIJD
 AJAKKES-DUKLA
 CACARAS...

SJONGE... HAD IK
 BIJNA M'N TOETER
 THUIS LATEN LIG-
 GEN!

KOM MEE, LIJZERBROOT,
 JONGEN... OP NAAR DE
 VOETBALWEDSTRIJD
 VAN DE EEUW!

DAAR
 GAAN M'N
 SNIPPER-
 DAGEN...

GEEN WOORDEN
 MAAR DA-A-DEN
 LEVE AJAKKES EÉN!

EN DE
 LEEUW
 OP VOETBAL-
 SCHOENEN...

ACH JA... DIE
 GOEIE OUWE
 HOLLAND-
 BELGIË

INTLUSSEN IN CACARAS,
 DE HOOFDSTAD VAN COLUMBUELA...

'T KAN ME NIET SCHELEN
 WIE DE MEESTE DOELPUNTEN
 MAAKT... ALS ONZE PLOEG
 MAAR WINT! EN DAAR
 ZORG JIJ VOOR!!

ALS DUKLA CACARAS VERLIEST, KUN JE EROP REKENEN DAT JE PRECIES LANG GENOEG HOOFD VAN DE GEHEIME DIENST ZULT ZIJN OM BEVEL TE KUNNEN GEVEN

VOOR JE EIGEN EXECUTIE!!
KGGG!!!

SI SI, SEÑOR EL PRESIDENTE...

MADRE MIA... DAT IS 'N LASTIG PARKET... IK MOET ERVOOR ZORGEN DAT DUKLA CACARAS WINT! MAAR HOE???

KAP

HUP AJAKKES HUP!...

...KAN DE HELE WERELD AAN...

WEET JE NOG?! ABE EN RIJVERS EN WILSTRA... O NEE... WILKES!

GEEN WOORDEN MAAR DA-A-ADEN

TOE OEOE OEOE OET

LEVE AJAKKES

HEHEHEH!! ZEG DAT WEL! EN IK VOEG HET WOORD BIJ DE DAAD!...

GENOEG BOURGEOIS-LOL!! DIT IS 'N OVERVAL... IK BEDOEL, IEDEREEN HANDEN OMHOOG... WE GAAN NIET NAAR CACARAS... WE ZETTEN KOERS NAAR CUBA!!

HAND IN HAND KAMERADE

HEE! HEE!

HÉ ZEG!

DAN MAAR NAAR DE COCKPIT... HEE! IK BEN 'N LUCHTPIRAAT! DIT Vliegtuig WORDT GEKAAPT... EH...

HAND IN HAND, VOOR AJAKKES EEN!

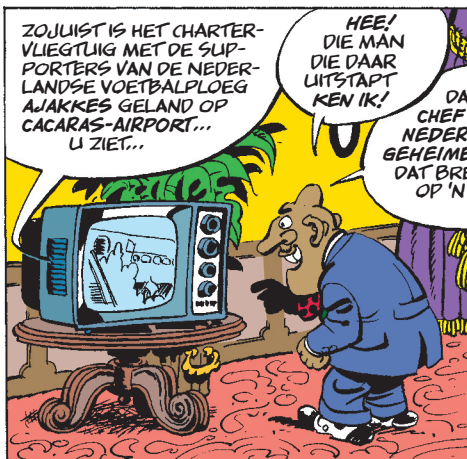
GEEN VOOR MAAR DA-A-ADEN

LAAT DE LEEUW NIET IN Z'N HEMPEL

EN DE RODE DUIVELS EN DE HEL VAN DEURNE...

LEVE AJAKKES EEN! HAN... KAMERADE...

ZOJUIST IS HET CHARTER-VLEGTUIG MET DE SUP-PORTERS VAN DE NEDERLANDSE VOETBALPLOEG AJAKKES GELAND OP CACARAS-AIRPORT... U ZIET...

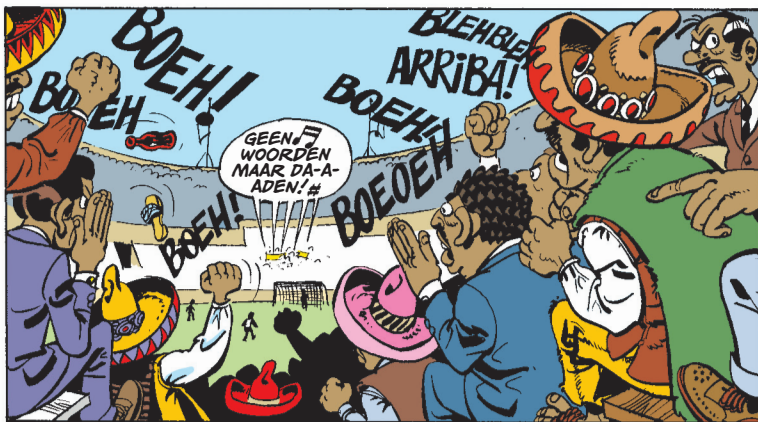
HEE! DIE MÀN DIE DAAR LITSTAPT KEN IK!

DAT IS DE CHEF VAN DE NEDERLANDSE GEHEIME DIENST! DAT BRENGT ME OP 'N IDEE!!

ALS ONZE PLOEG NIET WINT, ROLLEN ER HOOFDEN!!

2

DE WEDSTRIJD IS BEGONNEN... BIJ RUST STAAT DUKLA CACARAS MET VIJF DOELPUNTEN ACHTER! HET NEDERLANDSE 'LEGIOEN' JUICHT...

TROUWELOZE VERRADER!!

'T IS ON-GELOOFLIJK KIJKERS! HIJ SCHIET WEER IN EIGEN DOEL!!

EN NOG EEN KEER! NIEMAND SNAPT ER IETS VAN...

MAAR... MAAR...

HEEE... HOE ZIT DAT NOU, ZEG...

EN NOG EEN KEER... EN WEER IN EIGEN DOEL...

ARRIBA ARRIBA

VIVA!

CHEF!

CHEF! WAAR BENT U?

...EN ZO IS DEZE MERKWAARDIGE WEDSTRIJD GEËINDIGD IN EEN 7-6 OVERWINNING VOOR DUKLA CACARAS...

ARRIBA VIVA

ARRIBA!!

...DANKZIJ EEN VAN DE MEEST RAADSELACHTIGE GEBEURTENISSEN... IN DE VOETBALGESCHIEDENIS... VOOR EEN NABESCHOUWING GAAN WIJ TERUG NAAR DE STUDIO...

BONK BONK BONK

HET DOET MIJ VEEL GENOEGEN, SEÑOR, TE KUNNEN VASTSTELLEN DAT DE EXECUTIE IS AFGELAST...

SNIK... OP DEZE MANIER VERDER LEVEN ZOU ONDRAAGLIJK ZIJN VOOR EEN AJAKKES-SUPPORTER... DOE ME 'N PLEZIER... FUSILLEER ME!!

SNIK!

CHEF! DAAR BENT U WEER GEZOND EN WEL... IN LEVENDEN LIJVE... ZE HEBBEN GE-

LATER...

AJAKKES HEEFT NIET VOOR NIETS VERLOREN!

WAT IS ER AAN DE HAND...

...CHEF...

CHEF!

EN NOG LATER!

NIETS MEE TE MAKEN! U DOET WAT IK ZEG! ZET KOERS NAAR HAVANA!!

MAAR ME-NEER, WEES NOU TOCH REDELIJK...

EINDE

TEKST & TEKENINGEN: MARTIN LODEWIJK

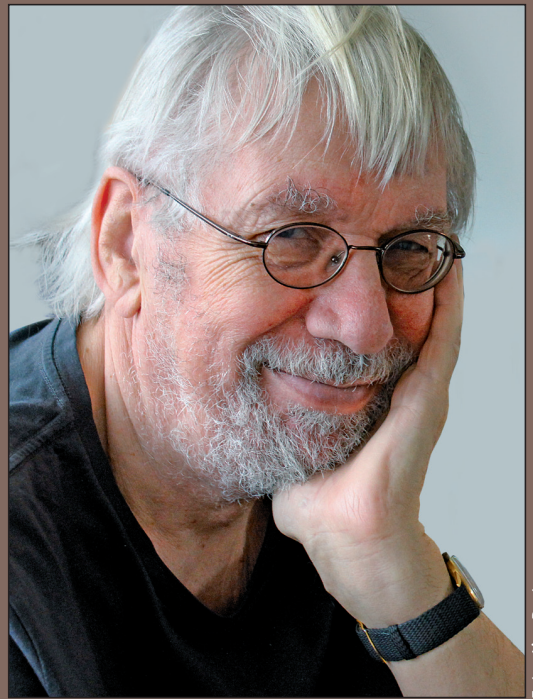

Foto: Lies Post

Voor wie de dossiers van Agent 327 – het geweten van Nederland – niet kent: Agent 327, die in werkelijkheid Hendrik IJzerbroot heet, is het geesteskind van auteur Martin Lodewijk (1939), die ook naam en faam geniet als bedenker en scenarioschrijver van de immens populaire sf & fantasy-reeks *Storm*.

Voor zijn gehele oeuvre ontving Lodewijk in 1978 de Stripschapprijs, de hoogste onderscheiding die de Nederlandse stripwereld kent. Martin Lodewijk is getrouwd met Ted en woont en werkt in Rotterdam.

Alle avonturen van Agent 327 worden – voor het eerst – compleet gebundeld in de acht delen van *Agent 327 integraal*.

